

Učebné osnovy školského vzdelávacieho programu – predmet: etická výchova

1. Záhľadvie

Názov predmetu	Etická výchova
Časový rozsah výučby	1 hodina týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín
Ročník	šiesty
Škola (názov, adresa)	Základná škola M. Kukučina, , 026 01 Dolný Kubín
Názov ŠkVP	Škola úspešného života
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne
Dĺžka štúdia	1 rok
Vyučovací jazyk	slovenský
iné	štátna škola

2. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Hlavnou funkciou povinne voliteľného predmetu etická výchova v nižšom strednom vzdelávaní je osobnostný a sociálny rozvoj žiakov s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej významné miesto zaujíma prosociálne správanie. Pri plnení tohto cieľa sa primárne využíva zážitkové učenie, riadený rozhovor, diskusia, simulačné hry, ktoré popri informáciách účinne rozvíjajú mravný úsudok, rozlišovanie dobra od zla, orientáciu v etických dilemách dnešnej spoločnosti. Jej súčasťou je rozvoj sociálnych spôsobilostí ako napr. otvorená komunikácia, empatia,

asertivita, pozitívne hodnotenie iných a pod. Podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia. Žiaci sú vedení k harmonickým a stabilným vzťahom v rodine, v kolektíve spolužiakov i v iných sociálnych skupinách.

V nižšom strednom vzdelávaní vedieme žiakov k reflexii a prehodnocovaniu svojho správania i správania iných, vzhľadom na cieľovú rovinu etickej výchovy, ktorou je sociálne rozvinutý človek a spolupracujúce spoločenstvo. Preto sa etická výchova javí ako predmet, ktorý pripravuje pôdu pre ostatné výchovy, ktoré súvisia s uplatnením sa nielen v konkrétnych osobných vzťahoch žiaka, ale aj v jeho pripravenosti žiť pre spoločné dobro s inými ľuďmi a pre iných.

3. Ciele vyučovacieho predmetu

Žiaci:

- ✓ osvoja si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované medzilidské vzťahy,
- ✓ nadobudnú spôsobilosť na pochopenie a rešpektovanie najvyššej hodnoty, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,
- ✓ získajú spôsobilosti, ktorými posilnia sebaúctu a hodnotenie iných,
- ✓ získajú spôsobilosti pri vyjadrovaní svojich citov a nadobudnú úctu k citovému životu iných,
- ✓ naučia sa participovať na živote spoločnosti (triedy, školy, regiónu, klubu, mesta),
- ✓ zdôvodnia dôležitosť nezávislosti od vecí, drog, médií,
- ✓ naučia sa kriticky myslieť, kultivovane diskutovať a akceptovať názory iných,
- ✓ ocenia prvky prosociálneho správania v rodine, v žiackom kolektíve i v iných sociálnych skupinách,
- ✓ nadobudnú spôsobilosť pochopiť svoju sexuálnu identitu, hodnotu priateľstva, lásky, manželstva a rodiny,
- ✓ osvoja si pozitívny postoj k postihnutým, chorým a iným ľuďom, ktorí potrebujú zvýšené porozumenie a pomoc,
- ✓ zdôvodnia dôležitosť stanovenia si životných cieľov, etických hodnôt a zachovávanía spoločensky uznávaných noriem.

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K – kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E – emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

4. Výchovné a vzdelávacie stratégie

1. Komunikačné kompetencie:

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli :

- počúvať s porozumením a primerane reagovať,
- uplatňovať ústretovú komunikáciu na vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, s učiteľmi a rodičmi a ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu,
- primerane reagovať na prejavy verbálnej a neverbálnej komunikácie.

2. Kompetencia učiť sa učiť sa:

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli:

- osvojiť si základy rôznych techník učenia.

3. Kompetencia riešiť problémy:

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli :

- vnímať a sledovať problémové situácie vo svojom najbližšom okolí,
- pokúšať sa problémy a konflikty vo vzťahoch riešiť primeraným empatickým a asertívnym spôsobom.

4. Osobné, sociálne a občianske kompetencie:

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli :

- osvojiť si základy pozitívneho sebaobrazu a sebadôvery,
- osvojiť si prosociálne hodnoty a postoje,
- uvedomiť si vlastné potreby, ale i potreby iných ľudí,
- odhadnúť silné a slabé stránky svojej osobnosti,
- uvedomovať si dôležitosť ochrany svojho zdravia,
- primerane veku odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov,
- uvedomiť si vlastné práva a povinnosti,
- osvojiť si základné princípy spolupráce v skupine,
- prijímať nové nápady alebo aj sám prichádzať s novými nápadi a postupmi pri spoločnej práci,
- uvedomiť si význam pozitívnej klímy v triede a svojím konaním prispievať k dobrým medziľudským vzťahom.

5. Kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry:

- spoznávať bežné pravidlá spoločenského kontaktu,
- správať sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám, osvojiť si základy na tolerantné a empatické vnímanie prejavov iných kultúr.

5. Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy vyučovania

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania		
	Metódy	Postupy	Formy práce
Identifikácia a vyjadrovanie citov	Zážitkové vyučovanie-interaktívne metódy(/hry, cvičenia, modelové situácie, diskusie, hranie miniscénok).	Rozličné formy aktívnych hier a cvičení k identifikácii a vyjadreniu vlastných citov. Výber z publikácií: Zelina, M. - Uhereková, M.: Ako byť sám sebou HRAVÁ ETIKA 6	Individuálna práca, denník pozorovania - analýza prejavov vlastných citov. Práca žiakov vo dvojiciach. Práca žiakov v skupinách
Kognitívna a emocionálna empatia	Zážitkové vyučovanie-interaktívne metódy(/hry, cvičenia, modelové situácie, diskusie, hranie miniscénok).	Výber aktivít a cvičení ku kognitívnej a emocionálnej empatii z publikácií: Lencz, L. - Križová, O.: Metodický materiál k predmetu Etv. Gogolová, D.- Bagalová, Ľ.- Piovarčiová, T. -Kociánová, Ľ.: Súbor aktivít pre žiakov. HRAVÁ ETIKA 6	Individuálna práca, zbieranie článkov, interview s vybranými ľuďmi z okolia: spolužiaci, rodičia, spolucestujúci, susedia... Práca žiakov vo dvojiciach. Práca žiakov v skupinách
Asertívne správanie	Dramatizácia textov, motivačný rozhovor, práca s knihou a textom, demonštračná metóda, demonštrácia rolovej hry.	Rozličné formy aktívnych hier a cvičení k zvládnutiu asertivity. Výber z publikácií: Zelina, M.: Ako sa stať sám sebou? Križová, O.: Aktivity na hodiny etickej výchovy. HRAVÁ ETIKA 6	Individuálna práca – denník pozorovania – analýza prejavov agresivity vybraných ľudí z okolia: spolužiaci, rodičia, spolucestujúci, susedia, televízne postavy z filmu... Práca žiakov vo dvojiciach. Práca žiakov v skupinách.

<p>Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre</p>	<p>Motivačný rozhovor, demonštračná metóda, práca s knihou a textom a textom, demonštrácia rolovej hry, minidialógy.</p>	<p>Počúvanie textov a ich následná interpretácia, diskusia, rozhovor, dialógy, vyrozprávanie príbehov žiakmi na základe textov, podrobnejšia prezentácia príbehu. HRAVÁ ETIKA 6</p>	<p>Individuálna práca – denník porozovovania – analýza prejavov pozitívnych vzorov správania v histórii a v literatúre.</p> <p>Práca žiakov vo dvojiciach.</p> <p>Práca žiakov v skupinách.</p>
<p>Pozitívne vzory v každodennom živote</p>	<p>Interaktívne metódy -hry, cvičenia, modelové situácie, diskusia, hranie miniscénok.</p> <p>Dramatizácia textov, motivačný rozhovor, práca s knihou a textom, demonštračná metóda, demonštrácia rolovej hry.</p>	<p>Výber aktivít a cvičení k TC z publikácie: Gogolová, D. - Bagalová, Ľ.- Piovarčiová, T. - Kociánová, Ľ.: Súbor aktivít pre žiakov. HRAVÁ ETIKA 6</p> <p>Počúvanie zvukovej nahrávky, napodobňovanie životných situácií.</p>	<p>Individuálna práca, zbieranie článkov, interview s vybranými ľuďmi z okolia: spolužiaci, rodičia, spolucestujúci, susedia...</p> <p>Práca žiakov vo dvojiciach.</p> <p>Práca žiakov v skupinách</p>
<p>Prosociálne správanie</p>	<p>Zážitkové vyučovanie- interaktívne metódy -hry, cvičenia, modelové situácie, diskusia, hranie miniscénok. Dramatizácia textov, motivačný rozhovor, práca s knihou a textom, demonštračná metóda, demonštrácia. rolovej hry.</p>	<p>Výber aktivít a cvičení k prosociálnemu správaniu z publikácií: Lencz, L.-Križová, O: Metodický materiál k predmetu Etv. Gogolová, D. - Bagalová, Ľ.- Piovarčiová, T. -Kociánová, Ľ.: Súbor aktivít pre žiakov. HRAVÁ ETIKA 6</p>	<p>Sedenie v kruhu.</p> <p>Práca žiakov vo dvojiciach.</p> <p>Práca žiakov v skupinách.</p>

6. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje (internet, knižnica, ...)
Identifikácia a vyjadrovanie citov.	Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Lencz, L.-Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova. Križová, O.: Prosociálna výchova ako východisko pre spolužitie. Alexová, S.-Vopel, W.K.: Nechaj ma, chcem sa učiť sám.1.-4. HRAVÁ ETIKA 6	Notebook, prehrávač CD a DVD, interaktívna tabuľa	Umelecká literatúra: bájky, rozprávky, povesti, výstrižky z novín, denník pozorovaní, ilustrácie, knihy, časopisy.	Knižnica, internet, encyklopédia
Kognitívna a emocionálna empatia.	Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Lencz, L.-Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova. Križová, O.: Prosociálna výchova ako východisko pre spolužitie. Alexová, S.-Vopel, W.K.: Nechaj ma, chcem sa učiť sám.1.-4. HRAVÁ ETIKA 6	Notebook, prehrávač CD a DVD, interaktívna tabuľa	Umelecká literatúra: bájky, rozprávky, povesti, výstrižky z novín, denník pozorovaní, ilustrácie, knihy, časopisy.	Knižnica, internet, encyklopédia
Asertívne správanie.	Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Lencz, L. - Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova.	Notebook, prehrávač CD a DVD, interaktívna tabuľa	Umelecká literatúra: bájky, rozprávky, povesti, výstrižky z novín, denník	Knižnica, internet, encyklopédia

	Križová, O.: Prosociálna výchova ako východisko pre spolužitie. Alexová, S. - Vopel, W.K.: Nechaj ma, chcem sa učiť sám.1.-4. HRAVÁ ETIKA 6		pozorovaní, ilustrácie, knihy, časopisy.	
Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre	Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Lencz, L. - Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova. Križová, O.: Prosociálna výchova ako východisko pre spolužitie. Alexová, S. - Vopel, W.K.: Nechaj ma, chcem sa učiť sám.1.-4. HRAVÁ ETIKA 6	Notebook, prehrávač CD a DVD, interaktívna tabuľa	Umelecká literatúra: bájky, rozprávky, povesti, výstrižky z novín, denník pozorovaní, ilustrácie, knihy, časopisy.	Knižnica, internet, encyklopédia
Pozitívne vzory v každodennom živote	Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Lencz, L. - Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova. Križová, O.: Prosociálna výchova ako východisko pre spolužitie. Alexová, S. - Vopel, W.K.: Nechaj ma, chcem sa učiť sám.1.-4. HRAVÁ ETIKA 6	Notebook, prehrávač CD a DVD, interaktívna tabuľa	Umelecká literatúra: bájky, rozprávky, povesti, výstrižky z novín, denník pozorovaní, ilustrácie, knihy, časopisy.	Knižnica, internet, encyklopédia
Prosociálne správanie.	Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Lencz, L.- Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova. Križová, O.: Prosociálna výchova ako východisko pre spolužitie.	Notebook, prehrávač CD a DVD, interaktívna tabuľa	Umelecká literatúra: bájky, rozprávky, povesti, výstrižky z novín, denník pozorovaní, ilustrácie, knihy, časopisy.	Knižnica, internet, encyklopédia

	Alexová, S. - Vopel, W.K.: Nechaj ma, chcem sa učiť sám.1.-4. HRAVÁ ETIKA 6			
--	--	--	--	--

7. Hodnotenie a klasifikácia

Vo vyučovacom predmete etická výchova pri priebežnej klasifikácii učiteľ hodnotí očakávané výstupy stanovené vo výkonovom štandarde v danom ročníku alebo v cieľoch učebných osnov, prípravu na vyučovanie (domáce úlohy, projekty), riešenie teoretických a praktických úloh. Pri súhrnnej klasifikácii hodnotí:

- ✓ učebné výsledky žiaka, ktoré dosiahol vo vyučovacom predmete v súlade s požiadavkami vymedzenými v učebných osnovách
- ✓ osvojené kľúčové kompetencie
- ✓ stupeň tvorivosti a samostatnosti prejavu
- ✓ osvojenie potrebných vedomostí, skúseností, zručností a ich tvorivú aplikáciu
- ✓ usilovnosť a vzťah žiaka k činnostiam v edukačnom procese
- ✓ snahu o rozvoj svojich kompetencií

Oblasť: Človek a hodnoty
Predmet: Etická výchova
Počet hodín v 6. ročníku: 33

Tematický celok	Cieľ	Obsahový štandard	Výkonový štandard – žiak vie	Počet hodín	Prierezové témy
Identifikácia a vyjadrovanie citov	Osvojiť si ďalšie prosociálne zručnosti, ako napr. vyjadrovanie citov, empatia, asertivita, prosociálne správanie.	city základné delenie citov city a zdravie city a výkonnosť kultivované vyjadrovanie citov	<ul style="list-style-type: none"> - pomenovať city zodpovedajúce prežívaniu pohody a nepohody, - uviesť príklady vplyvu citov na zdravie človeka, - zahrať scénu s vyjadrením rôznych emocionálnych stavov, - rozlíšiť kultivovanosť a nekultivovanosť vo vyjadrovaní citov, - zahrať formou scény spôsob vyjadrenia citov spojených s nepohodou, 	6	Ochrana života a zdravia, výchova k manželstvu a rodičovstvu, osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, finančná gramotnosť Čitateľská gramotnosť
Kognitívna a emocionálna empatia	Rozvíjať empatické vnímanie iných ľudí na základe pochopenia dôležitosti empatie pre seba samého.	empatia faktory ovplyvňujúce empatiu empatia v modelových situáciách počúvanie a empatia	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť pojem empatia a jej dôležitosť v medziľudských vzťahoch, - vysvetliť, čo ovplyvňuje empatiu, - používať prvky aktívneho počúvania v komunikácii, - diskutovať o dôvodoch empatie pri riešení problémov 	6	Ľudské práva, environmentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia, multikultúrna výchovavýchova

Asertívne správanie	Osvojiť si pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne správanie.	asertivita typy správania: pasívne, agresívne a asertívne, ich výhody a nevýhody asertívne techniky a ich použitie asertívne práva a ich použitie.	<ul style="list-style-type: none"> - rozlíšiť pasívne, agresívne a asertívne správanie, - predviesť v scénkach ukážky jednotlivých druhov správania, - použiť asertívne techniky v modelových situáciách, - vysvetliť podstatu asertívnych práv, - použiť v bežnej komunikácii prvky asertívneho správania 	5	Osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia, Multikultúrna výchova, mediálna výchova
Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre	Osvojiť si pojmy vzor, model, idol, pozitívne a negatívne vzory správania v histórii, literárne vzory, filmoví hrdinovia. Osvojiť si čo je dobro a zlo v ľudskom živote a ako sa prejavuje na správaní jednotlivcov a skupín, s akými dôsledkami pre jednotlivca a skupiny.	vzor, model, idol, ideál vzory správania v histórii literárne vzory, filmoví hrdinovia dobro a zlo	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť pojmy: vzor, model, idol, ideál, - rozlíšiť pozitívne a negatívne vzory historických postáv, - analyzovať vlastnosti zobrazených vzorov, - posúdiť, ktoré vlastnosti vzoru je vhodné si osvojiť, - diskutovať o morálnych dilemách 	6	Multikultúrna výchova, mediálna výchova, výchova k manželstvu a rodičovstvu, ochrana života a zdravia, finančná gramotnosť Čitateľská gramotnosť
Pozitívne vzory v každodennom živote	Osvojiť si vlastnosti ľudí, ktorí môžu byť pozitívnym vzorom.	reálne vzory správania verejné vzory správania anonymné prosociálne vzory	<ul style="list-style-type: none"> - uviesť rozdiel medzi reálnymi a zobrazenými vzormi, - vysvetliť dôležitosť prosociálnych vzorov, - identifikovať pozitívne vzory vo svojom okolí, 	5	Ochrana života a zdravia, environmentálna výchova, osobnostný a sociálny

			<ul style="list-style-type: none"> - zhodnotiť dôležitosť prítomnosti vzorov vo svojom živote, - posúdiť dôsledok vlastného správania pre iných, najmä mladších 		rozvoj, výchova k manželstvu a rodičovstvu, multikultúrna výchova Čitateľská gramotnosť
Prosociálne správanie	Osvojiť si komponenty prosociálneho správania: - správanie v prospech druhého, správanie bez očakávania protislužby, alebo vonkajšej odmeny, správanie podporujúce reciprocitu, správanie, ktoré nenaruší identitu osoby, ktorá sa správa prosociálne.	prosociálne správanie a jeho druhy (pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca) fyzická a psychická pomoc empatia v prosociálnom správaní spolupráca na sociálnych projektoch	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť prosociálne správanie a jeho druhy, - uviesť príklady prosociálnych ľudí vo svojom okolí, - vysvetliť vzťah empatie a prosociálneho správania, - prejaviť konkrétnu pomoc spolužiakom, - zhodnotiť, v akých sociálnych projektoch by mohol participovať. 	5	Ľudské práva, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia, mediálna výchova, tvorba projektu a prezentačné zručnosti, osobnostný a sociálny rozvoj, finančná gramotnosť